

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 22 § i hälso- och sjukvårdslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 22 § i hälso- och sjukvårdslagen (RP 171/2024 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 63/2024 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Ida Hakanen, social- och hälsovårdsministeriet
- medicinalråd Taina Mäntyranta, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Saara Louko, kommunikationsministeriet
- specialsakkunnig Monika Mutanen, kommunikationsministeriet
- verkställande direktör Pasi Nieminen, Automobilförbundet rf
- intressebevakningsdirektör Hanna-Maija Kaase, Hyvinvointiala HALI ry
- jurist Julia Lumijärvi, Konsumentförbundet rf
- verksamhetsledare Ismo Partanen, Läkarföretagen rf
- sakkunnigläkare Kati Myllymäki, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Polisstyrelsen
- Svenska Finlands folkting
- Transport- och kommunikationsverket
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- social- och hälsovårdssektorn vid Helsingfors stad
- HUS-sammanslutningen
- Kajanalands välfärdsområde
- Föreningen för addiktionsmedicin i Finland rf
- Finlands Läkarförbund

Betänkande ShUB 4/2025 rd

- Allmänmedicinska föreningen i Finland rf.

Inget yttrande av

- Institutet för hälsa och välfärd (THL).

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att hälso- och sjukvårdslagen ändras. Propositionen hänför sig till regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. Enligt regeringsprogrammet ska den yrkesutbildade personalens möjligheter att använda arbetstid för klientarbete främjas och det skriftliga dokumentationsarbete som utförs av yrkesutbildade personer, såsom lagstadgade utlåtanden och olika intyg, ska minskas. Propositionen hänför sig också till regeringens beslut om planen för de offentliga finanserna 2025–2028. I besluten ingår att körkortskontrollerna ska lämnas utanför välfärdsområdenas organiseringsansvar.

I fortsättningen ska välfärdsområdet inte längre vara skyldigt att inom primärvården se till att dess invånare eller en patient på en hälsovårdscentral får ett sådant intyg eller utlåtande om sitt hälsotillstånd som avses i körkortslagen. Propositionens syfte är att minska den mängd uppgifter som omfattas av välfärdsområdenas lagstadgade organiseringsansvar och att på det sättet bidra till att främja tillgången till vård och förbättra välfärdsområdenas förutsättningar att producera de lagstadgade tjänsterna med de tillgängliga personalresurserna. Syftet med propositionen är också att förbättra de offentliga finansernas hållbarhet och skapa förutsättningar för att stoppa uppgången i skuldsättningen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen och den kompletterande budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med dem.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Regeringen föreslår att 22 § i hälso- och sjukvårdslagen ändras. Enligt propositionen ska välfärdsområdet i fortsättningen inte längre ha lagstadgad skyldighet att se till att dess invånare eller en patient på en hälsovårdscentral får läkarutlåtande från primärvården enligt körkortslagen. I fortsättningen ska ett körkortsutlåtande i regel skaffas hos en privat tjänsteproducent. Lagförslaget gäller inte den specialiserade sjukvården.

(2) Propositionen hänför sig till föresatsen i regeringsprogrammet att minska den administrativa bördan för yrkesutbildade personer som utför klientarbete inom social- och hälsovården. Dessutom har den samband med regeringens beslut om planen för de offentliga finanserna 2025–2028. Enligt besluten ska körkortskontroller inte längre ingå i välfärdsområdenas organiseringsansvar.

Betänkande ShUB 4/2025 rd

(3) Propositionens syfte är att minska den mängd uppgifter som omfattas av välfärdsområdenas lagstadgade organiseringsansvar och att på det sättet bidra till att främja tillgången till vård och förbättra välfärdsområdenas förutsättningar att producera de lagstadgade tjänsterna med de tillgängliga personalresurserna. Syftet med propositionen är också att förbättra de offentliga finansernas hållbarhet och skapa förutsättningar för att stoppa uppgången i skuldsättningen. Enligt propositionen minskas den statliga finansieringen till välfärdsområdena med 3,2 miljoner euro i och med den slopade uppgiften.

(4) Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom läkarintyg och läkarutlåtanden som avses i körkortslagen enligt propositionen saknar direkt samband med upprätthållandet av hälsan, behandling av sjukdomar eller rehabilitering, utgör utfärdandet av intygen och utlåtandena enligt grundlagsutskottet på grund av uppgiftens natur inte en sådan hälsovårds- och sjukvårdstjänst som enligt 19 § 3 mom. i grundlagen skulle omfattas av bestämmelsens skyldighet att garantera. Utfärdandet av dessa läkarintyg och läkarutlåtanden är enligt grundlagsutskottet inte heller en sådan offentlig förvaltningsuppgift som avses i 124 § i grundlagen. Enligt grundlagsutskottets utlåtande bör social- och hälsovårdsutskottet ytterligare bedöma hur lika tillgången till körkortskontroller är i olika delar av landet. Dessutom betonar grundlagsutskottet att konsekvenserna av ändringen bör följas noggrant och eventuella missförhållanden åtgärdas genom ändring av regleringen.

(5) Social- och hälsovårdsutskottet anser att propositionens syften är motiverade och tillstyrker lagförslaget med ändringar så att studerande fortfarande ska få det körkortsutlåtande från välfärdsområdets primärvård som undervisningen eller utbildningen förutsätter. En tillräcklig tillgång till social- och hälsovårdspersonal har försämrats kraftigt i hela landet under de senaste åren. Det råder brist på läkare i hela Finland och i synnerhet bristen på primärvårdsläkare är avsevärd. Finlands offentliga finanser har försämrats och det offentliga servicesystemet och finansieringen av det utmanas dessutom i allt högre grad av att servicebehoven ökar på grund av att befolkningen åldras och av andra orsaker. Enligt de tidsanvändningsutredningar av läkare inom primärvården som presenteras i propositionen används en betydande del av läkarnas arbetstid till indirekt arbete, såsom till att upprätta intyg och utlåtanden, vilket bidrar till längre vårdköer. Utskottet anser det motiverat att revidera lagstiftningen så att den arbetstid som används för att utarbeta olika intyg och utlåtanden minskar. Utskottet anser det också motiverat att kostnaderna för bilismen, såsom kostnaderna för körkortsintyg, i princip ska bäras av körrättsinnehavarna.

Ekonomiska konsekvenser

(6) De årliga kostnaderna för körkortsutlåtandena beräknas för närvarande uppgå till sammanlagt 10,4 miljoner euro i välfärdsområdena. Klientavgifterna för utlåtandena inbringar 7,2 miljoner euro. Det betyder att nettokostnaderna för utlåtandena blir 3,2 miljoner euro. I enlighet med 9 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) minskas den statliga finansieringen till välfärdsområdena till fullt belopp i och med den slopade uppgiften, dvs. med 3,2 miljoner euro.

(7) Många av de sakkunniga som utskottet hört förespråkade förslaget att utesluta körkortsutlåtandena från organiseringsansvaret för den offentliga primärvården. Men vid utfrågningarna uttrycktes också oro över att den minskade finansieringen trots överföringen av skyldigheten att bedöma föräres hälsotillstånd kommer att försämma tillgången till tjänster och orsaka ytterligare fi-

Betänkande ShUB 4/2025 rd

nansieringsunderskott inom primärvården. Med beaktande av bristen på läkare, särskilt inom primärvården, menar utskottet i varje fall att välfärdsområdena i och med lagförslaget kommer få bättre möjligheter att främja tillgången till andra hälso- och sjukvårdstjänster, eftersom de knappa personalresurserna då kan användas exempelvis för behandling av sjukdomar i stället för administrativt arbete med utlåtanden.

Konsekvenser för körsäkerhet och lika tillgång till körkortskontroller

(8) Vid utskottets sakkunnigutfrågning bedömde en del av dem som hördes att ändringens sammantagna betydelse blir liten, eftersom ett avsevärt antal utlåtanden om förarens hälsotillstånd redan nu skaffas hos den privata hälso- och sjukvården. En del av de sakkunniga som utskottet hört lyfte dock fram att propositionen särbehandlar dem som bor i glesbygden och dem som har det sämst ställt ekonomiskt. I glesbygden varierar tillgången på privata hälso- och sjukvårdstjänster mycket, och avståndet till platser där kontroller av hälsotillståndet tillhandahålls kan vara långt. Det framfördes också att låginkomsttagare inte nödvändigtvis har ekonomiska möjligheter att inhämta utlåtande från en privat tjänsteproducent på grund av de höga kostnaderna. Eftersom tillgången på privata hälsovårdstjänster är mindre i glesbygden och det inte uppstår någon konkurrens, bedömdes det att priserna på körkortskontroller och körkortsutlåtanden kommer att stiga. I anslutning till körsäkerheten framfördes det att om kontrollerna av körkort blir oskäligt dyra eller svåra att få, ökar risken för att kontrollen inte görs. Dessutom ansåg en del av dem som hördes att propositionen försämrar utlåtandenas kvalitet och därigenom körsäkerheten, eftersom en läkare inom den privata hälso- och sjukvården som bedömer förarens hälsotillstånd inte nödvändigtvis känner till patientens sjukdomshistoria.

(9) Utskottet anser det viktigt att körkortskontroller även i fortsättningen finns tillgängliga heltäckande och på lika villkor så att propositionens konsekvenser för körrättsinnehavarna och dem som ansöker om körkort förblir skäligen. Enligt utredning är tillgången till och användningen av privata körkortsutlåtanden också för närvarande mycket omfattande, så det finns ingen grundad anledning att befara att privat tjänsteproduktion inte kommer att finnas tillgänglig härefter. Tillgången till utlåtanden kan å andra sidan också breddas i och med att efterfrågan på utlåtanden ökar. Behovet av körkortsutlåtande är i princip inte heller årligt, och behovet kan i allmänhet förutses utifrån körkortets giltighetstid, så klienten har möjlighet att förbereda sig på saken.

(10) Utskottet konstaterar att det inte heller finns något hinder för välfärdsområdena att inom primärvården fortsätta tillhandahålla körkortskontroller till exempel i samband med besök som görs på grund av kroniska sjukdomar, trots att välfärdsområdena inte har någon lagstadgad skyldighet att göra det. Utskottet konstaterar att det i vissa situationer också kan vara motiverat att följa upp bilförarens hälsotillstånd inom primärvården på grund av särskilda sjukdomskriterier. Om välfärdsområdet på det ovan beskrivna sättet ordnar kontroller av bilförarens hälsotillstånd inom primärvården, ska kontrollerna tillhandahållas på lika grunder. Tillgången till körkortsutlåtanden inom den specialiserade sjukvården tryggas även i fortsättningen inom den offentliga hälso- och sjukvården, eftersom den specialiserade sjukvårdens skyldighet att göra körkortskontroller och ge körkortsutlåtanden enligt propositionen förblir oförändrad. Inom den specialiserade sjukvården görs bedömningar av förarens hälsotillstånd enligt specialområde och där finns också mångprofessionella trafikmedicinska polikliniker. Utskottet betonar dock att lagändringen inte leder

Betänkande ShUB 4/2025 rd

till att de körkortskontroller som för närvarande utförs inom primärvården överförs till den specialiserade sjukvården.

(11) Lagförslaget bedöms kunna höja kostnaderna för bilism i fråga om de personer som hittills inte anlitat privata tjänsteproducenter för ärenden som gäller körkort. Utskottet konstaterar dock att konsekvenserna har bedömts vara små med beaktande av de totala kostnaderna för bilism. Det lägsta priset för ett körkortsutlåtande från en privat tjänsteproducent är 60 euro eller till och med lägre, med tillägg för en eventuell mottagningsavgift. Prisintervallet är ändå stort och till exempel ett omfattande läkarutlåtande om förarens hälsotillstånd kan kosta över 260 euro som dyrtast. Utskottet konstaterar att lagförslaget å andra sidan också kan öka priskonkurrensen kring körkortsutlåtanden, vilket kan vara till nytta för konsumenterna. Klienten har dessutom möjlighet att göra prisjämförelser och välja vilken tjänsteproducent hen vill anlita.

(12) Utskottet anser att det med tanke på en jämlik tillgång till körkortskontroller är viktigt att kostnaderna för kontrollerna och utlåtandena härfter inte blir oskäligen höga för klienterna. För att möjliggöra priskonkurrens och prisjämförelse är det viktigt att privata tjänsteproducenter går ut med tydlig information till sina klienter om de totala priserna på körkortskontroller och utlåtanden. Konsumentens ställning vid marknadsföringen av hälsovårdstjänster som tillhandahålls av privata tjänsteproducenter säkerställs av de konsumentskyddsrättsliga bestämmelserna. De uppgifter som hänför sig till att säkerställa konsumentens ekonomiska och rättsliga ställning utförs av Konkurrens- och konsumentverket, konsumentombudsmannen och regionförvaltningsverken. Konsumentombudsmannen övervakar efterlevnaden av konsumentskyddslagstiftningen och kan göra framställningar och ta initiativ till ändring av lagstiftningen för att avhjälpa brister som ombudsmannen observerat i sin tillsynsverksamhet. Prisinformationen i marknadsföringen övervakas av konsumentombudsmannen och regionförvaltningsverken. Utskottet anser att tillsynen över marknadsföringen av körkortsutlåtanden är viktig med tanke på klienternas rättigheter.

(13) För att trygga körsäkerheten ska de privata tjänsteproducenterna se till att de som utfärdar utlåtanden har tillräcklig kompetens i frågor som gäller förarens hälsotillstånd och att kvaliteten på utlåtandena följs upp tillräckligt med hjälp av egenkontroll, framhåller utskottet. Läkaren bör inte ta ställning till förarens körhälsa om denne inte har tillgång till tillräcklig information om personens hälsotillstånd. När det gäller att säkerställa körsäkerheten noterar utskottet också körkortslagens 21 § om anmälningsskyldighet eller anmälningsrätt för läkare och andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården i de fall där körrättsinnehavaren inte längre uppfyller de medicinska kraven på grund av att personen fortgående använder berusningsmedel eller på grund av att hälsotillståndet försämrats och försämringen inte är endast tillfällig. Dessutom betonar utskottet i anslutning till främjandet av körsäkerheten vikten av den tillsyn som tillsynsmyndigheterna inom social- och hälsovården utövar över privata tjänsteproducenter och yrkesutbildade personer som utfärdar utlåtanden om körkort.

Vid sakkunnigutfrågningen framfördes det att propositionen inverkar negativt på den språkliga jämlikheten mellan den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningen, eftersom språklagen inte tillämpas på privata tjänsteproducenter. Här konstaterar utskottet att även om en privat tjänsteproducent inte har lagstadgad skyldighet att ordna körkortskontroller på finska eller svenska, tillämpas ändå på den privata tjänsteproducenten bestämmelserna om beaktande av patientens modersmål (3 § 3 mom.) och tolkning i den mån det är möjligt (5 § 2 mom.) i lagen om pa-

Betänkande ShUB 4/2025 rd

tientens ställning och rättigheter (785/1992). Enligt utredning har den som söker sig till körkortskontroll med beaktande av uppgiftens natur relativt goda möjligheter att för kontrollen välja en tjänsteproducent som producerar tjänster också på patientens modersmål eller på det språk som hen använder.

(14) Med beaktande av de omständigheter som framförts i propositionens konsekvensbedömning, vid utskottets sakkunnigutfrågning och i grundlagsutskottets utlåtande anser utskottet det viktigt att reformens konsekvenser för lika tillgång till kontroller av förarens hälsotillstånd och för körsäkerhet och prisutveckling för körkortsintyg och körkortsutlåtanden följs upp. Om tillsynsmyndigheterna i sin tillsynsverksamhet till exempel upptäcker missförhållanden i anslutning till lagändringen, noterar utskottet med stöd av grundlagsutskottets utlåtande att statsrådet måste bedöma behovet av författningsändringar och vid behov ingripa i missförhållandena genom att ändra regleringen.

(15) Utskottet anser det motiverat att framöver inom social- och hälsovården i vidare bemärkelse undersöka möjligheterna att använda mindre resurser för att utfärda olika intyg och utlåtanden. Här är det motiverat att också granska ändamålsenligheten i de skyldigheter som föreskrivs i annan lagstiftning än social- och hälsovårdslagstiftningen (såsom körkortslagen) till den del skyldigheterna hänför sig till intyg och utlåtanden inom social- och hälsovården.

Körkortsutlåtanden inom studerandehälsovården

(16) Enligt den gällande lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) är välfärdsområdet skyldigt att för studerande vid läroanstalter i området ordna skol- och studerandehälsovård, som är avgiftsfri för de studerande. I och med propositionen slopas dock välfärdsområdenas skyldighet att ordna körkortskontroller och utfärda körkortsutlåtanden inom primärvården, även i det fall att den studerandes deltagande i undervisning eller utbildning förutsätter det. Med beaktande av välfärdsområdets organiseringsansvar för skol- och studerandehälsovården anser utskottet det mer ändamålsenligt att ha kvar välfärdsområdets organiseringsansvar i fråga om de studerandes körkortsutlåtanden och föreslår att propositionen preciseras så att välfärdsområdet även i fortsättningen inom primärvården ansvarar för att utfärda de körkortsutlåtanden som undervisningen eller utbildningen förutsätter till elever och studerande som deltar i undervisning och utbildning enligt 1 § i lagen om elev- och studerandevård.

(17) Den föreslagna ändringen ökar i liten utsträckning välfärdsområdenas skyldigheter jämfört med det som föreslås i propositionen. Men enligt uppgift har den föreslagna ändringen ingen nämnvärd inverkan på propositionens ekonomiska konsekvenser med beaktande av den osäkerhet som hänför sig till bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av lagförslaget och den relativt låga andelen körkortsutlåtanden som krävs för undervisning eller utbildning jämfört med det sammantagna antalet körkortsutlåtanden som utfärdas inom primärvården i välfärdsområdena. Den föreslagna ändringen gäller enligt uppgift närmast endast en del av de studerande som avlägger grundexamen inom logistik, skogsbranschen eller byggbranschen och som ska ha körkort i grupp 2. Grundexamen i logistik eller delar av examen inleds av cirka 5 000 studerande, grundexamen inom byggnadsbranschen eller delar av den av cirka 4 000 studerande och grundexamen inom skogsbranschen eller delar av den av cirka 1 000 studerande per år.

Betänkande ShUB 4/2025 rd

DETALJMOTIVERING

22§. Intyg. Utskottet föreslår att det till 2 mom. fogas en bestämmelse om att välfärdsområdet även i fortsättningen svarar för att en elev eller studerande inom den utbildning som avses i 1 § i lagen om elev- och studerandevård ges ett sådant körkortsintyg och körkortsutlåtande inom primärvården som utbildningen förutsätter, även om välfärdsområdet inte längre är skyldigt att i övrigt upprätta nämnda intyg och utlåtanden inom primärvården.

Enligt 9 § 1 mom. i den lagen ska utbildningsanordnaren anordna elevhälsan i samarbete med de myndigheter inom undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet som ansvarar för elevhälsotjänsterna så att elevhälsan bildar en fungerande och sammanhängande helhet. En studerande har enligt 9 § 5 mom. rätt att avgiftsfritt anlita sådan elevhälsa som han eller hon behöver för att kunna delta i undervisningen eller utbildningen. Enligt 3 § 3 mom. omfattar elevhälsan bland annat skol- och studerandehälsovårdstjänster. Enligt 9 § 4 mom. ska det välfärdsområde inom vars område läroanstalten finns svara för ordnandet av skol- och studerandehälsovård i enlighet med vad som föreskrivs i hälso- och sjukvårdslagen.

I enlighet med de här bestämmelserna är välfärdsområdet skyldigt att för studerande vid läroanstalter i området ordna skol- och studerandehälsovård, som är avgiftsfri för de studerande. Utskottet ser det som ändamålsenligt att välfärdsområdena fortsatt är skyldiga att inom primärvården ordna körkortskontroller och utfärda körkortsintyg och körkortsutlåtanden, om deltagandet i undervisning eller utbildning kräver att den studerande har körkort.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 171/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av 22 § i hälso- och sjukvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 22 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), sådan paragrafen lyder i lag 581/2022, ett nytt 2 mom. som följer:

Betänkande ShUB 4/2025 rd

22 §

Intyg

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. är välfärdsområdet inte skyldigt att sörja för att det inom primärvården utfärdas i 3 § 14 punkten i körkortslagen (386/2011) avsedda läkarintyg och läkarutlåtanden. Välfärdsområdet är dock skyldigt att se till att elever och studerande inom den utbildning som avses i 1 § i lagen om elev- och studerandevård får ett sådant i 3 § 14 punkten i körkortslagen avsett läkarintyg och läkarutlåtande inom primärvården som utbildningen förutsätter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet följer vilka konsekvenser lagändringen i fråga om körkortsintyg och körkortsutlåtanden har särskilt för lika tillgång till utlåtanden och intyg, körsäkerhet och prisutveckling för utlåtanden och intyg samt att statsrådet vidtar behövliga korrigerande åtgärder om eventuella missförhållanden uppdagas.

Betänkande ShUB 4/2025 rd

Helsingfors 26.2.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd (delvis)
medlem Maaret Castrén saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ville Merinen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Minna Reijonen saf
medlem Anne Rintamäki saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Ville Väyrynen saml
medlem Henrik Wickström sv
ersättare Milla Lahdenperä saml (delvis)
ersättare Henrik Vuornos saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Pirjo Kainulainen.

Betänkande ShUB 4/2025 rd
Reservation 1 /sd

Reservation 1

Motivering

Enligt propositionen ska välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen inte längre vara skyldiga att inom primärvården se till att dess invånare eller en patient på en hälsovårdscentral får ett sådant intyg eller utlåtande om sitt hälsotillstånd som avses i körkortslagen. I fortsättningen ska ett körkortsutlåtande i regel skaffas hos en privat tjänsteproducent. Lagförslaget gäller inte den specialiserade sjukvården. Syftet är att minska den mängd uppgifter som omfattas av välfärdsområdenas lagstadgade organiseringsansvar och att på det sättet också bidra till att främja tillgången till vård och förbättra välfärdsområdenas förutsättningar att producera de lagstadgade tjänsterna med de tillgängliga personalresurserna. Propositionen ingår i ett paket som syftar till att fördela mer arbetstid för klientarbete och minska det skriftliga dokumentationsarbete som avkrävs yrkesutbildade personer, såsom lagstadgade utlåtanden och olika intyg. Vi välkomnar i och för sig detta mål, men utifrån de sakkunnigyttranden som utskottet fått kommer propositionen inte nödvändigtvis att ge önskad effekt. Resultatet kan bli att kvaliteten på utlåtanden om förarens hälsotillstånd försämras samtidigt som tillgången till tjänster inom den offentliga primärvården försvåras i och med att finansieringen minskar. Det har också bedömts att propositionen ökar den ekonomiska och regionala ojämlikheten och försämrar trafiksäkerheten då bilförarnas hälsotillstånd blir sämre. Syftet med propositionen är också att förbättra hållbarheten i de offentliga finanserna. Propositionen väntas generera en nettobesparing på 3,2 miljoner euro. Men beräkningarna är enligt social- och hälsovårdsministeriet förenade med osäkerhet.

Även om den offentliga hälso- och sjukvården genom lagändringen fräntas skyldigheten att alltid upprätta körkortsutlåtande på begäran, ser vi det som viktigt att lagstiftningen inte ska hindra att bedömningar och utlåtanden görs inom den offentliga hälso- och sjukvården. I synnerhet i situationer där bedömningen är en väsentlig del av undersökningen och vården som helhet, är detta viktigt. Vi föreslår att det i dessa fall fortfarande föreskrivs om skyldigheten i lag. På detta sätt kan man också trygga kvaliteten på läkarutlåtandena, när den som utarbetat utlåtandet bättre känner till patientens funktionsförmåga och hälsotillstånd.

I propositionen konstateras det att prisintervallet för läkarutlåtanden om förarens hälsotillstånd är stort. Utifrån sökningar på webben ser det ut som om de priser som i propositionen uppges vara de billigaste inte är en genomgående trend, utan priserna bland annat hos landets största privata tjänsteproducenter är klart dyrare än hos de offentliga tjänsterna, i synnerhet när läkarundersöknings- och kontorsavgifterna läggs till. I propositionen bedöms det att om intygen på basnivå helt och hållet överförs till de privata tjänsterna kan priskonkurrensen öka, men å andra sidan bedöms det att priserna kan börja stiga. I betänkandet betonas betydelsen av prisuppföljning, men metoderna för att ingripa i prissättningen är få. För att möjliggöra priskonkurrens och prisjämförelse ser utskottet det i betänkandet som viktigt att privata tjänsteproducenter går ut med tydlig information till sina klienter om de totala priserna på körkortskontroller och utlåtanden. Vi anser att detta inte bara är viktigt utan nödvändigt.

Betänkande ShUB 4/2025 rd
Reservation 1 /sd

Propositionen kan ha negativa konsekvenser för såväl trafiksäkerheten, servicesystemet som likabehandlingen. Det är viktigt att snabbt åtgärda eventuella problem och göra ändringar i lagstiftningen.

Vi stöder utskottets ändring att de studerande fortfarande ska få körkortsutlåtande från primärvården i välfärdsområdet om utbildningen förutsätter det.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet, men 22 § med ändringar. (Reservationens ändringsförslag)

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av 22 § i hälso- och sjukvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
föreslås till 22 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), sådan paragrafen lyder i lag 581/2022, ett nytt 2 mom. som följer:

22 §

Intyg

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. är välfärdsområdet inte skyldigt att sörja för att det inom primärvården utfärdas i 3 § 14 punkten i körkortslagen (386/2011) avsedda läkarintyg och läkarutlåtanden, **om inte intyget eller utlåtandet har fast koppling till patientens vård**. Välfärdsområdet är dock skyldigt att se till att elever och studerande inom den utbildning som avses i 1 § i lagen om elev- och studerandevård får ett sådant i 3 § 14 punkten i körkortslagen avsett läkarintyg och läkarutlåtande inom primärvården som utbildningen förutsätter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande ShUB 4/2025 rd
Reservation 1 /sd

Helsingfors 26.2.2025

Ilmari Nurminen sd
Kim Berg sd
Krista Kiuru sd
Ville Merinen sd

Betänkande ShUB 4/2025 rd
Reservation 2 /vänst, gröna

Reservation 2

Motivering

Enligt propositionen ska välfärdsområdet inte längre vara skyldigt att inom primärvården se till att dess invånare eller en patient på en hälsovårdscentral får ett sådant intyg eller utlåtande om sitt hälsotillstånd som avses i körkortslagen. På motsvarande sätt minskas den statliga finansieringen till välfärdsområdena fullt ut i och med den slopade uppgiften, det vill säga det är fråga om en ytterligare nedskärning i finansieringen av välfärdsområdena.

Propositionens mål strider mot propositionens innehåll och faktiska konsekvenser. Målet påstås vara att främja tillgången till vård och förbättra välfärdsområdenas förutsättningar att producera lagstadgade tjänster med tillgängliga personalresurser. Propositionen främjar dock inte på något sätt de här målen, eftersom de finansiella resurser som kalkylmässigt används för den slopade uppgiften dras av till fullt belopp från välfärdsområdena. En del av de sakkunniga som utskottet hört, såsom Läkarförbundet, har också bedömt att avskaffandet av uppgiften i verkligheten inte ger välfärdsområdena några besparingar, vilket betyder att områdenas finansieringsunderskott ökar.

Propositionen hotar också att försämra trafiksäkerheten. Eftersom det är svårt att få tillgång till patientuppgifter kan privata mottagningar inte nödvändigtvis sätta sig in i hur klientens sjukdomar påverkar körförmågan, och då försämras kvaliteten på intygen. Det finns många sjukdomar som påverkar körförmågan och ansvaret för behandlingen av dem ligger vanligen hos den offentliga hälso- och sjukvården, där sjukdomarnas inverkan på körförmågan kan bedömas på ett säkrare sätt som en del av den övergripande vården av patienten än på enskilda privatläkarmottagningar. I sitt yttrande har också polisen ansett att riskerna för trafiksäkerheten är oroväckande.

Det är viktigt att medborgarna har lika möjligheter att skaffa ett lagstadgat körkortsutlåtande oberoende av ekonomisk situation och bostadsort. Propositionen får negativa konsekvenser för dem som bor i glesbygdsområden, dem som har låga inkomster, långtidssjuka och äldre. I glesbygden är möjligheten att använda bil ofta viktig för en fungerande vardag, delaktighet samt välfärd och hälsa. Också långa avstånd till privata hälso- och sjukvårdstjänster kan i och med propositionen bli ett problem. Propositionen ökar framför allt den ekonomiska ojämlikheten, eftersom låginkomsttagare inte nödvändigtvis har ekonomiska möjligheter att skaffa utlåtande hos privata tjänsteproducenter på grund av de höga kostnaderna.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Betänkande ShUB 4/2025 rd
Reservation 2 /vänst, gröna

Helsingfors 26.2.2026

Aino-Kaisa Pekonen vänst
Bella Forsgrén gröna